

Bibliodrama och bibelvetenskap - ett kontaktförsök

Åke Jonsson

Rörelsen och dramatiken i ett bibliodrama är ganska olikt det mer stillasittande vetenskapliga språkstudiet av en text från Nya testamentet. Men det finns likheter, och jag vill ställa frågan om och hur det är möjligt att bibliodrama och bibelvetenskap kan möta varandra. Nutida syn på bibeltolkning är ofta läsarorienterad, och det personliga kroppsliga engagemang som sker i mötet med en text i bibliodrama är därför berikande för tolkningen av en text. Och den vetenskapliga undersökningens resultat kan finnas med i ett bibliodrama eller vara ett komplement.

Att utforska verkligheten

Bibliodrama är en undersökning. Det som undersöks är en konkret text, men bakom undersökningen av en text finns utforskandet av verkligheten. Bibliodrama är ett försök att förstå den värld som vi lever i och som även innefattar oss själva som individer och grupper. Bibliodramats textundersökning är inte vetenskaplig på samma sätt som naturvetenskap är vetenskaplig. Bibliodrama finns inom den syn på förståelse av världen där man erkänner att den undersökande personens eget subjekt är indraget i studiet. Bibliodrama är inte en positivistisk, objektiv granskning av ett objekt, där detta är mycket skilt från subjektet. Den positivistiska vetenskapssynen har naturvetenskapen som ideal enligt vilket ett objekt går att undersöka sakligt och objektivt utan att den undersökande personens eget subjekt dras in. Det hermeneutiska perspektiv som bibliodrama är en del av betonar hellre vikten av personlig erfarenhet, den egna kroppens och sinnets roll.

En så noggrann läsning av Bibeln som ett bibliodrama är, bottnar på djupet också i en längtan efter att förstå meningen med världen. Om jag ser tillbaka på mitt eget bibelläsande, vilket har varit mycket stort periodvis, så är det inte orsakat av ett allmänt intresse för antika texter, även om detta intresse också har funnits och finns. Drivkraften till att läsa Bibeln var snarare en stark, orolig längtan efter att få klarhet i mitt liv. Finns det kärlek, finns det ondska? Är jag älskad? Är livet evigt? Blir det krig, kommer världen att gå under? Det ska erkännas att många av dessa frågor väcktes av Bibeln eller av den förkunnelse som byggde på Bibeln. Men det förringar inte det faktum att det var livet och världen som var intressets föremål. Verkligheten omfattade inte bara den synliga världen utan även evigheten, inte bara kroppen utan även själen, som, enligt min fasta övertygelse, var evig. Frågornas *ursprung* var den miljö av bibelläsning som jag fanns i, men frågornas *grund* var min existens. Den kunskap som genom bibelläsningen växte fram hade sitt ursprung i en bibelläsande tradition, men kunskapens grund var den insikt eller de insikter om världen som Bibeln förmedlade. Den kunskapen har efter hand korrigerats, ibland kraftigt. Bibelläsandet blev, när jag hade en stor tilltro till det gudomliga i texterna, en dialog med Verkligheten där vissa texter blev ett omedelbart tilltal från Gud.

Både bibliodrama och bibelvetenskap kan sägas vara en del av ett teologiskt arbete och teologins syfte är inte, menar jag, att få en förståelse av Bibeln, eller kristendomen, eller Gud. Trots att teologi betyder "läran om Gud", är teologins objekt världen och livet.

Inom filosofin har det ibland skiljts mellan förklaring och förståelse, en distinktion som härleds från filosofen Wilhelm Dilthey¹. "Att förklara innebär att ange orsakerna till någonting... att förstå är att begripa dess mening".² Även om denna distinktion inte betonas så starkt numera, så kan den vara användbar.

Teologins strävan är en *förståelse* av livet med Bibeln och tron som redskap. Men om redskapet är viktigt, så är kunskapen om redskapet viktigt. Där kommer *förklaringen* in. Och förklaringen av en text får hjälp av vetenskapen. Vetenskapen inom teologin bedrivs på ungefär samma sätt som inom annan vetenskap inom humaniora. Teologisk forskning har också vissa metodiska likheter med naturvetenskapen, men jag kan inte ge mig in på den diskussionen här.³

Att läsa Bibeln vetenskapligt

Termen för en grundlig analys av en biblisk text är *exegesis* (av grekiskans *exegeisthai*, att leda ut). Exeges är en noggrann historisk, litterär och teologisk analys av en text.⁴

Många tänker sig att ett av exegetikens viktigaste mål är att upptäcka författarens syfte med en text. Vad menade Paulus? Varför skrev Lukas Apostlagärningarna? Att det skulle vara ett huvudsakligt mål att upptäcka författarens syfte är något som ifrågasätts idag. Ett annat mål kan vara att få en trovärdig förståelse av texten på dess egna villkor och i dess eget sammanhang, något som också ofta är förenat med målet att förstå hur texten i sin ursprungskontext kan tala till oss i vår kontext.

Michael J Gorman, professor i exegetik i Baltimore, säger att exegetik är undersökning, konversation och konst. Låt mig sammanfattande referera och kommentera vad han skriver.

Att exegetik är *undersökning* innebär att exegeten ställer olika frågor till texten. En fråga kan vara: "Vilken var textens situation?". Eller: "Vilken slags litteratur är den text som undersöks?" En exeget ställer även teologiska frågor som: "Vilket teologiskt ämne väcker texten och hur behandlas ämnet?"

Exegetikens undersökning är inte alls så tråkig som människor ibland kan tro. En exeget är ofta personligt engagerad i arbetet och kan upptäcka något nytt i texten. Och texten som helhet kan ge en existentiell upplevelse. En ung kvinna, teologistudent, ledde för många år sedan en morgonandakt i radio. Hon berättade att, när hon systematiskt och noggrant läste och

¹Tysk filosof 1033 - 1911

²Nordin, Svante, 2011: *Filosoferna*. Det västerländska tänkandet sedan år 1900, Bokförlaget Atlantis, sid 44

³Den som är intresserad kan läsa en klassiker på detta område av Barbour, Ian G., 1997: *Religion and Science. Historical and contemporary issues*, Harper SanFrancisco, särskilt sid 77-164

⁴Enligt Gorman, Michael J, *Elements of Biblical Exegesis*, 2008: (7:e upplagan), Massachusetts, Hendrickson Publishers, Inc som jag i detta avsnitt följer.

översatte en nytestamentlig text från grundspråket, så öppnades en ny värld, en vidgad verklighet, för henne. Jag har liknande erfarenheter från det långsamma och grundliga vetenskapliga utforskandet av en text.

Att en exeget befinner sig i en *konversation* betyder att andra forskare också dras in. Kretsen av deltagare vidgas. Artiklar skrivs och konferenser anordnas, som gör den undersökande gruppen större och ständigt växande. Man ger och tar, lägger till och justerar.

Jag kan ibland höra att vi ska undvika att dra in bibelkommentarer och vetenskapliga perspektiv i bibliodrama, eftersom det styr tolkningen och därmed begränsar den. Det kan ju finnas en risk att de exegetiska kommentarerna skapar en låsning. Å andra sidan kan det ju också vara så att exegetiken överskrider gränser och drar in fler i tolkningen, så att fler röster än de i rummet närvarande kommer till tals.

Att se exegetiken som *konst* betyder att en exeget inte bara behöver principer, regler och hårt arbete utan också intuition, föreställningsförmåga och känslighet.

Exegetik kan bedrivas på ett synkront och diakront sätt. Det *synkrona* förhållningssättet är ett studium av en text sådan den föreligger i färdigt skick i dess tillkomsttid. I det synkrona studiet analyseras själva texten och texten i dess relation till den värld i vilken den först existerade som text. Exegeten försöker att bestämma texten litterärt, till exempel fråga vilken dess genre och form är. Det synkrona studiet omfattar även en retorisk kritik, vilket innebär att frågan ställs hur den är konstruerad för att påverka läsaren. Här ingår även grammatisk och semantisk analys liksom social och vetenskaplig analys. Hur ska texten förstås utifrån den världsbild och kultur som rådde i textens samtid? Det synkrona sättet att möta en text på ger den bakgrund till texten som många efterfrågar, och det är ofta oproblematiskt. Det synkrona sättet ger en förståelse för den färdiga texten i dess ursprungssituation, något som väcker intresse hos de flesta människor.

Det *diakrona* förhållningssättet kan vålla mer problem för den troende bibelläsaren, eftersom textens utveckling till färdig text är i fokus. Detta skulle kunna förringa texten som gudomligt inspirerad. Den gudomliga sidan av inspirationen till en text utesluts dock inte för att texten är en litterär skapelse med en egen historia. Metoden brukar kallas för *historisk-kritisk*. Enligt denna metod söks kunskap om den ursprungliga källan till texten och dess förändringar fram till slutlig form. Det *formkritiska* arbetet försöker förstå hur det ursprungliga muntliga eller skriftliga innehållet och dess förändring återspeglas i texten. Vilka situationer har skapat textens form? *Källkritiken* frågar vilka källorna till den föreliggande texten är. *Redaktionskritiken* undersöker hur den slutliga redaktionen av texten använt källorna. Den *historiska* kritiken söker de händelser som omgärdar produktionen av texten.

Typiska historisk-kritiska frågor till en konkret text ur Nya testamentets evangelier kan vara: Vilka skrivna eller muntliga källor har evangelisten använt sig av och hur har författaren kombinerat dessa texter till en enhet? Vilka är de olika komponenterna i denna text (böner, tal, liknelser, ordspråk...) och vilket ursprung har dessa olika delar i judisk tradition, i Jesus'

liv och i den tidiga kyrkans liv? Vad säger texten om författarens teologiska intresse? I vilken utsträckning kan det som sägs i texten representera det som den historiske Jesus har sagt?

Texten kan alltså studeras i sin slutliga form (synkroniskt) eller med avseende på hur den har formerats (diakroniskt). Men texten kan också ses som en text som engagerar, och detta kan kallas för ett existentiellt närmande till texten. Det är dess instrumentella funktion som i det avseendet studeras. Texten pekar på någonting bortom sig själv. Några kan kalla det för en andlig sanning bortom den bokstavliga.

I den existentiella läsningen av en bibeltext förstoras dess kontext till det sammanhang som hela Bibeln utgör, till en specifik religiös traditions sammanhang och till ett sammanhang där den förkroppsligas och aktualiseras i den konkreta sociala situationen. Det kan då handla om frihet, rättvisa, miljö, familj och gemenskap.

Processen

Gorman beskriver hur processen i ett exegetiskt arbete med en text kan te sig. Jag beskriver det kortfattat och gör även några mindre jämförelser med bibliodrama. Till en början görs en översikt, som ett första intryck av texten. Där kan ett tema upptäckas, och vilket perspektiv på detta tema som texten erbjuder. Frågan om vilken roll texten spelar i sitt sammanhang får också ett första preliminärt svar. I detta stadium kan en del gissningar vara bra.

Därefter gör en *kontextuell analys*. Frågan ställs i vilken historisk, social och kulturell situation denna passage blev skriven och hur den relateras till det som kommer före och till det som kommer efter och till hela dokumentet. Varför finns texten där den finns och vilken effekt har denna placering på läsarna? Här tycker jag att det framträder en skillnad i jämförelse med bibliodrama. I bibliodrama är läsarnas/deltagarnas kontext viktigare än textens eget sammanhang.

Det tredje steget är en *formell analys*, som dels klargör textens litterära form och genre, och dels visar hur texten är strukturerad. I bibelkommentarer förekommer ofta att en exeget försöker att finna en disposition av ett textavsnitt i Bibeln. En sådan disposition gör processen i avsnittet tydlig. Ibland görs detta i syfte att kunna jämföra textavsnittet med andra textavsnitt.⁵ Sådana analyser kan jag finna litet väl petiga när det är de stora dragen i texten, "meningen", som jag frågar efter. Men den detaljerade analysen kan ju visa hur en textpassage är uppbyggd och att denna uppbyggnad visar på en process eller en rörelse i den. I det fallet ser jag en stor likhet med bibliodrama i vilket vi söker rörelsen i texten.

För det fjärde görs en *detaljerad analys* av texten. Vilka är huvudpunkterna i varje del av texten och hur utvecklas dessa punkter av författaren? Vilken betydelse får detaljerna i helheten, och hur påverkar helheten detaljernas mening? De olika delarna i en text går ofta från det mindre till det större, alltså från ord till fraser (meningssegment), till meningar eller yttranden, till textsegment (paragrafer, ansamlingar av meningar) och till slut till hela texten.

⁵ Som exempel kan jag nämna hur Tord Fornberg jämför Matteus 21:39 med Markus 12:8 i Fornberg, Tord, 1999: *Matteusevangeliet 13:53-28:20*, EFS-förlaget, Stockholm

Här finns också en intressant jämförelse med bibliodrama. Hur utvecklas förhållandet mellan en texts delar och dess helhet i bibliodrama? Genom att "välja ett ord" stannar man vid detta, reflekterar över det, skapar något med händerna eller med hela kroppen, enskilt eller i grupp. Detaljerna får en personlig, konstnärlig tolkning, men hur återförs dessa detaljer till helheten? I bibliodrama menar jag att vi skulle kunna vara mer noga med att hela tiden återföra denna enda del till helheten.

Det femte steget är en syntes där frågan ställs vilken som är *textens huvudpoäng* eller vilka textens huvudpoänger är. Till slut kan en egen reflektion göras, där exegeten försöker svara på frågan vad texten betyder för andra läsare än de ursprungliga, det vill säga för exegeten själv och för hennes och hans sammanhang? I Det stora spelet i bibliodrama görs en slags sammanfattning av en text, och de olika reflektioner som sker gruppvis under processens gång har ungefär samma funktion.

Bibeln från ett läsarperspektiv

Jag har till och från ägnat mig åt bibliodrama i många år. Det jag har slagits av och reflekterat över är det fria förhållningssätt som bibliodrama har till en bibeltext. Men kan en bibeltext behandlas hur som helst? Ska man inte ha respekt för det konstverk som en berättelse ur Bibeln är? Det händer att vi i ett bibliodrama klipper sönder en text och slänger bort ord som vi inte tycker om. Är inte det en lika vårdslös behandling av en text som det skulle vara att måla en mustasch på en person porträtterad på en målning eller ett fotografi?

Avsikten är dock inte att förändra texten i ett bibliodrama. Sådant ska inte alls förekomma. En betraktare av ett konstverk gör inte om konstverket, men betraktaren kan omtolka det. En läsare av en bibeltext gör inte om texten utan behåller den i oförändrat skick av respekt för dess upphov, men läsaren kan omtolka texten så att den får en ny innebörd för henne eller honom. Om en övning går ut på att klippa ut vissa ord i texten, så är det ett tillfälligt sätt att se på texten ur ett nytt perspektiv. Den enskilda individen och gruppen går sedan tillbaka till den ursprungliga texten igen.

I nutida postmodern läsning av *texter* tillåts läsarens perspektiv ha stor betydelse för tolkningen av en text.⁶ I bibliodrama betonas det läsarorienterade perspektivet och i postmodern anda utmanas den traditionella läsningen.

Det moderna bruket av Bibeln gjorde oss medvetna om att den är en historisk bok och att den är litteratur som kan granskas som annan litteratur. Det postmoderna bruket tillåter att en text kan tolkas med hjälp av egna känslor, tankar, erfarenheter och fördomar, medan det "ointresserade", objektiva positivistiska studiet av Bibeln kritiserats.

Postmodernismen utmanar det intellektuella klimat som är motsatsen till frihet, tro och föreställning, men förordar inte det irrationella. Det *moderna* bruket av Bibeln gjorde

⁶ Se McKnight, Edgar V., 1988: *Postmodern use of the Bible. The Emergence of Readeroriented Criticism*, Abingdon Press.

människor medvetna om det historiska. Ett *postmodernt* bruk av Bibeln är visserligen uttryck för skepsis inför vad den historiska kritiken kan åstadkomma, men det vill inte heller förflytta sig bortom den historiskt-kritiska ansatsen och hamna i det *förmoderna* förhållningssättet.

Uppmärksamheten på författaren som präglade mycket av den moderna bibelundersökningen har kompletterats i postmodernt tänkande med ett behov av att relatera läsarens erfarenheter till texten. I mottagandet av en text var intresset för författarens värld och tankar mindre än intresset för läsarens värld och erfarenheter. Läsaren är i det här sammanhanget inte bara individen utan också den gemenskap inom vilken läsningen sker.

Bibliodrama är en läsarorienterad form av bibelstudium. "Bibliodrama berör både kropp och själ, både hjärta och hjärna, både känsla och intellekt... Först då kan vi *förstå* (min kursivering) den och komma den nära. Genom rollspel, improvisationer, musik, måleri och samtal närmar man sig en text i grupp. Ett spontant skapande blir ett laboratorium för observationer. Det omedvetna, liksom kroppen, får tala, ibland i tystnad. I bibliodrama är vi med i spelet, samtidigt som vi betraktar det."

"Utmaningen i bibliodramaarbetet är att vara trogen det skrivna ordet och samtidigt tillsammans med gruppen våga använda sin fantasi och bygga upp de oskrivna händelser som kommer före eller efter det som står i texten - eller det som står mellan raderna. I bibliodrama sker ständiga perspektivbyten. Vi får syn på bifigurer som annars bara låtit sig anas i Bibeln. Genom att i bibliodrama pröva nya undertexter förändras och fördjupas gammal och van text. Då kan vi också få syn på oss själva i det som sker och känna ett tilltal in i våra egna liv."⁷

Här sägs att bibliodrama genom att beröra kropp och själ, hjärta och hjärna, känsla och intellekt försöker att *förstå* en text som är ett skrivet ord och som man är trogen mot. Det är samma drivkraft som sätter igång ett mer vetenskapligt studium av Bibeln. *Eberhard Warns*, teolog med stor erfarenhet av och kunskap i bibliodrama, säger till och med att bibliodramats metod är en förutsättning för begreppslig bearbetning. Han ger följande kännetecken på bibliodrama.

- "Integreringen av kroppsupplevelser och kroppsmedvetenhet i en textrelaterad, bibliskt orienterad kommunikation i en grupp som förutsättning för en begreppsmässig bearbetning.
- Textarbete med olika former av gestaltning som medel.
- Det medvetna och metodiska långsamgörandet av erfarenhets- och kunskapsprocesser i och tillsammans med en grupp.
- Den enskilda gruppmedlemmens erfarenheter och insikter måste betonas mer än gruppens konsensus eller ledarnas uppfattning."⁸

Warns skriver också att bibliodrama är ett "bidrag till skriftens utläggning". Han tycks framför allt tänka sig att bibliodrama är ett utmärkt komplement till den kyrkliga bibelunder-

⁷ www.bibliodrama.se

⁸ Warns, Eberhard, 2013: *Bibliodrama - hermeneutik och teologi* ur Brandhorst, Fallner, Warns (red) *Bibliodrama som process. Leda och handleda*, Utbildningscentrum Lidingö sid 190

visningen mer än till den vetenskapliga exegetik som äger rum på universitet och högskolor. Därför är bibliodrama ett sätt att överbrygga klyftan mellan "objektiv teologisk teori", som jag tror syftar på kyrklig dogmatik, och "subjektivt religiöst liv" som syftar på den enskilda kyrkomedlemmens tolkning av sin tro och sina erfarenheter.⁹

Det kan också förklara vad han menar med det svårtillgängliga påståendet att den enskilda gruppmedlemmens erfarenheter måste betonas mer än gruppens konsensus. I det konkreta *bibliodramat* sker en samverkan mellan individen och gruppen. Enskilda personer har sina tolkningar av egna alster, men övriga deltagare bidrar också med tolkningar. I dessa fall krävs heller ingen konsensus i gruppen.

I andra fall måste gruppen komma överens om ett gemensamt framförande. I detta samspel mellan individ och grupp tycker jag att det är svårt att säga att individen har tolkningsföreträde. Jag kan förstå att Warns förordar individualiseringen i allmänhet "i en kyrklig/frikyrklig tradition"¹⁰ men inte som ett typiskt kännetecken i bibliodrama. I det större kyrkliga sammanhanget, som jag uppfattar att Warns i första hand tänker på, har individens erfarenheter alltför ofta missgynnats jämfört med gruppens åsikter (de kyrkliga dogmerna). Där borde det finnas en större tilltro till individen, en tilltro som bibliodrama kan bidra med. Bibliodrama bygger på ett större samspel mellan individ och grupp än vad som vanligen sker i kyrkans dogmbildning. Kyrkliga dogmer är visserligen viktiga, men istället för att cementeras kan de bearbetas och omtolkas. Människors tro och erfarenheter bidrar till en sådan omtolkning.¹¹

Den typ av exegetiskt arbete som jag här har beskrivit har emellertid inte som syfte att formulera eller försvara kyrkliga dogmer. Därför finns i relationen mellan bibliodrama och exegetik inte heller den typ av konflikt mellan objektiv teologisk teori och subjektivt religiöst liv som Warns varnar för.

Det dramatiska brevet till Korinth

För att konkretisera hur ett samarbete mellan bibliodrama och exegetik kan te sig tar jag ett exempel som inte är så vanligt i bibliodramasammanhang, nämligen Paulus andra brev till de kristna i Korinth. Ofta brukar vi, när vi väljer texter i bibliodrama, välja en passage ur ett större sammanhang, mer sällan en hel bibelbok. Men nu försöker jag mig på att reflektera över detta brev ur Nya testamentet och det blir förstås mycket kortfattat, egentligen bara en antydan.

Andra Korinthierbrevet är ett av Paulus brev. Det heter andra Korinthierbrevet eftersom det också finns ett första brev till samma adressater.

⁹ Warns 2013 sid 199.

¹⁰ Ibid. 197

¹¹ Ungefär som när data i vetenskapliga sammanhang bekräftar eller falsifierar teorier. Se tidigare hänvisning till Barbour, Ian G., 1997: *Religion and Science. Historical and contemporary issues*, Harper SanFrancisco, särskilt sid 77-164

En exeget börjar med att göra en översikt över brevet innehåll och kan komma fram till följande disposition.

Brevet har tre stora delar som föregås av en inledning med hälsningsord och följs av en avslutning. I den *första delen* förklarar Paulus sitt uppdrag och sitt förhållande till sina mottagare. Han har ett uppdrag att utföra. I denna förklaring ingår det både personliga och mer teologiska delar. Bland annat finns en dunkel antydning om en planerad resa till församlingen som blev uppskjuten, något som tycks bero på en konflikt med församlingen. I detta avsnitt försöker Paulus att se sitt eget lidande i ett större och meningsfullt sammanhang och i det större sammanhanget blommar Paulus skapelse- och försoningsteologi ut (kapitel 5).

Den *andra delen* av brevet handlar om en stor insamling till de nödlidande kristna i Jerusalem, något som ligger Paulus varmt om hjärtat. I sin argumentering för en frikostig insamling i Korinth hänvisar Paulus till att de kristna i Makedonien har samlat in pengar "över sin förmåga" och att korinthierna "som har allt i överflöd" borde vara minst lika frikostiga.

Den *tredje delen* är en hård uppgörelse med de motståndare till Paulus som finns i Korinth. Tonen är hård, sarkastisk och vädjande, och tonfallet i den här delen av brevet är annorlunda än tidigare.

Det exegetiska arbetet innehåller så här långt många olika typer av undersökningar. Texten ska också översättas. Om exegeten inte gör en egen översättning, måste hon eller han ta ställning till olika förslag på översättningar. Ett exempel: I kap 5 vers 17 finns en mycket välkänd passage som har varit till tröst och utmaning för många. Ordagrant står så här: *Om någon i Kristus skapelse ny*. Hur ska denna knapphändiga mening tolkas och översättas till svenska? För det första måste två verb (*vara*) tillkomma i den svenska texten. För det andra föredrar några uttolkare att även sätta in ytterligare ett subjekt. Då blir det så här: *Om någon är i Kristus är hon/han en ny skapelse* (de nya orden kursiverade). Om man väljer att inte skriva in ytterligare ett subjekt (hon/han) blir det så här: *Om någon är i Kristus är skapelsen ny* vilket kan tolkas på följande sätt. *För den som är i Kristus är skapelsen ny*¹². I det första fallet betonas individen, i det andra fallet skapelsen.

För att få klarhet i detta måste exegeten försöka se denna bibelvers i sitt sammanhang. Hur ser delen ut i relation till helheten (den enstaka versen i relation till hela kapitlet)? Vad betyder ordet som översätts med skapelse (*ktisis*) jämfört med andra sammanhang där ordet förekommer? Och så vidare. Det kan vara så att exegeten i sitt slutliga avgörande av översättningen tar hänsyn till sin egen kontext (det sista steget i den exegetiska processen jag beskrev ovan) och om det är en kyrklig kontext kan valet bestämmas av denna. Översättningen *Om någon är i Kristus är hon/han en ny skapelse* kan väljas i en pietistisk kyrklig miljö, där betoningen ligger på individens personliga tro. Den andra varianten av översättning¹³ *För den som är i Kristus är skapelsen ny* kanske väljs i en miljö som betonar hela världen som en ny skapelse.

¹² Denna tolkning gör bland andra *The Jerusalem Bible*: "And for anyone who is in Christ, there is a new creation".

¹³ Om någon är i Kristus är skapelsen ny

I brevet finns påståenden som är dunkla. På två ställen talas det om ett brev skrivet i tårar. Vad syftar det på? Finns det ett okänt brev förutom det första och andra brevet till Korinth? Eller syftar Paulus med tårebrevet på något av dessa två brev? Eller finns tårebrevet som en del av ett av de två kända breven? Några forskare anser att det i tonfall avvikande kapitel 10 - 13 måste vara det brev som skrevs under tårar. Detta bör exegeten ta ställning till genom att undersöka ordval, jämföra innehåll och genom att kartlägga Paulus resor. Exegeten ska också försöka förstå vilka människor det är som Paulus beskriver som sina fiender i det tredje avsnittet. För att komma fram till ett svar på denna fråga krävs en grundlig analys av det dåtida samhället i relation till de antydningar som görs i brevet. Slutsatsen kan vara att det är fråga om så kallade gnostiker som hade en dualistisk livssyn, där man gjorde skarp åtskillnad mellan det andliga och det materiella och som nedvärderade skapelsen. En annan slutsats skulle kunna vara att det är fråga om missionärer från Palestina som hade ett slags kristet övermänniskoideal.¹⁴

Eftersom brevet innehåller så många olika till synes svårförenliga avsnitt, så är det en uppgift inom redaktionskritikens ram att utreda hur detta brev kan ha tillkommit, och om det kan finnas olika källor till samma brev.

Detta är mycket kortfattat en antydan om hur exegetiken kan jobba med denna text. Vad kan göras med den i ett bibliodrama?

Bibliodramat i andra Korinthierbrevet

Texten innehåller mycket känslor, mycket kroppslighet och mycket rörelse. Det är försoning och konfrontationer, vädjan, övertalning och uppgivenhet. Inte minst de sista kapitlen i brevet kan öppna sinnen för inlevelse. Många enstaka meningar kan tolkas med starka uttryck, exempelvis dessa: *Jag, Paulus, som är så beskedlig när jag är hos er och så myndig mot er när jag är långt borta, jag besvär er vid Kristi mildhet och godhet: tvinga mig inte att hos er visa den djärvhet och myndighet som jag dock inte tänker dra mig för att använda mot somliga som menar att jag drivs av världsliga motiv.*¹⁵ En sådan sarkasm med underliggande känsla av kränkning och förtal kan gestaltas i ett bibliodrama med ett mycket mer och annorlunda uttrycks sätt än i en annan typ av bibelutläggning. Det finns också många möjligheter till uttrycksfulla jämförelser och konfrontationer med andra textpassager i brevet, till exempel *Gud vet hurudan jag är, och jag hoppas att ni också gör det innerst inne.*¹⁶ Gestaltningar av dessa texter kräver av bibliodramaledaren erfarenhet och känslighet för människors reaktioner.

Andra uppgifter kan vara:

- Skriv det okända tårebrevet från Paulus till församlingen i Korinth (2:4, 7:8).
- Svara på Paulus anklagelser och sarkasmer i kap 10-13.

¹⁴ O'Rourke, John, 1981: *The Second Letter to the Corinthians* ur Jerome Biblical Commentary, London

¹⁵ 2 Kor 10:1-2

¹⁶ 2 Kor 5:11 B.

- Gestalta med kroppen en dialog mellan de två översättningarna av 2 Kor 5:17 som beskrivits ovan.
- Scenen för Det stora spelet kan vara församlingen i Korinth. Rollerna i dramat är många. Händelsen som inträffar kan vara att brevet anländer till församlingen eller att Paulus själv anländer efter att församlingen mottagit och läst hans brev. Eller någon annan händelse.

Texten växer...

Det är möjligt att Paulus andra brev till Korinth inte är ett så bra exempel på ett bibliodrama. Texten är kanske för lång. Men det är ett exempel på att bibliodrama kan berikas av exegetisk förmedling av kunskap och tvärtom. Här finns många möjligheter till växelverkan mellan bibelkommentarer och bibliodrama. Hur det ska gå till vill jag överlåta till mer erfarna och utbildade bibliodramaledare att svara på. Ett sätt är att ha tillgång till exegetiska kommentarer till den text som behandlas i bibliodrama. Då finns möjligheter att exegetiskt fördjupa sig i texten för den som så önskar. Trots att min erfarenhet är att denna möjlighet inte utnyttjas så mycket bör den finnas. Om bibelforskningens kunskaper ska användas i bibliodrama, som jag föreställer mig ska ske i exemplet andra Korinthierbrevet, bör utrymme beredas för detta som en del av bibliodramaprocessen. Det som exegetiken kan tillföra är framför allt översättningstips, kontextualisering och redaktionella uppgifter. Den redaktionella kritiken består ju i att få insikt om hur en text en gång har växt fram. I bibliodrama inser vi att texten, genom nya tolkningar, fortsätter att växa.